

Η Συρία στην τουρκική γεωστρατηγική – Και Μνημόνιο Άγκυρας-Δαμασκού;

- **ΜΠΑΛΤΖΩΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ***

Ο Κινέζος φιλόσοφος και στρατηγός Σουν Τσου, στην πραγματεία του “Η Τέχνη του Πολέμου”, που γράφτηκε πριν 2.500 χρόνια, παροτρύνει τον ηγέτη να μάθει καλά τον εχθρό του, καθώς και τα σχέδιά του για να μπορεί να τον αντιμετωπίσει επιτυχώς. Σε ένα από αυτά λέει: «Ανακαλύψτε τα σχέδια του εχθρού και θα ξέρετε ποια στρατηγική θα είναι επιτυχής και ποια όχι». Ας το πούμε προκαταβολικά. Η Τουρκία δεν είναι απρόβλεπτη.

Η τουρκική γεωστρατηγική που βλέπουμε Συρία, Λιβύη και αλλού έχει διαμορφωθεί σταδιακά, αλλά είναι διακηρυγμένη και εξαρχής ήταν επεκτατική. Μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974, είναι σαφές ότι κυρία απειλή για την Ελλάδα προέρχεται από την Τουρκία. Η γειτονική χώρα συστηματικά και συνεχώς έχει μεταβληθεί σε πηγή κινδύνων για τα γειτονικά της κράτη.

Ο εξοπλισμός της χώρας μας και των ελληνικών νησιών, το πυραυλικό τείχος που εξήγγειλε για το Αιγαίο ο υπουργός Άμυνας, το επίπεδο των ελληνοαμερικανικών σχέσεων, οι όποιοι σχεδιασμοί στην Ανατολική Μεσόγειο που δεν την συμπεριλαμβάνουν, της προκαλούν νευρικότητα. **Η τουρκική γεωστρατηγική ξεδιπλώνεται επιθετικά σε έξι μέτωπα:**

- **Πρώτον, στην Συρία.** Προ της πτώσης Άσαντ, εισέβαλε τρεις φορές σε τρεις περιοχές ξένης χώρας, από όπου βεβαίως δεν αποχώρησε. Με την έναρξη της επίθεσης των ισλαμιστών, οι σύμμαχοι της κατέλαβαν το Τελ Ριφάτ και την Μανμπίτζ, με την Τουρκία να απειλεί αυτόν τον καιρό και με νέα-γενικευμένη εισβολή κατά των Κούρδων της Συρίας.
- **Δεύτερον, στη Λιβύη,** όπου με την αποφασιστική στρατιωτική επέμβαση της άλλαξε την πορεία του εκεί εμφυλίου πολέμου, κατέστησε την Τρίπολη προτεκτοράτο της, καλλιεργώντας ταυτόχρονα διαύλους με την Βεγγάζη.

- **Τρίτον, στο βόρειο Ιράκ**, όπου πραγματοποιεί συχνές επιχειρήσεις εναντίον του PKK.
  - **Τέταρτον, στον Καύκασο**, όπου με την επέμβασή της έδωσε τη νίκη στους Αζέρους εναντίον των Αρμενίων, επιλύοντας εις βάρος των δευτέρων την “παγωμένη σύγκρουση” του Ναγκόρνο Καραμπάχ.
  - **Πέμπτον**, επιδιώκοντας να επιβάλλει και επίσημα τα κατοχικά τετελεσμένα **στην Κύπρο**, μιλώντας για δύο κράτη.
-
- **Έκτον, στο ελληνοτουρκικό μέτωπο** με την αμφισβήτηση ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων και με συνεχείς απειλές για την ελληνική κυριαρχία στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου, πάρα τα “ήρεμα νερά”.

Για να μην έχουμε καμία αμφιβολία, πρόσφατα το τουρκικό υπουργείο Εξωτερικών, σχολιάζοντας τα συμπεράσματα του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατηγόρησε την ΕΕ ότι «επαναλαμβάνει τις μη ρεαλιστικές, παράνομες και μαξιμαλιστικές, απόψεις της Ελλάδας και της ελληνοκυπριακής πλευράς»!

Η τουρκική γεωστρατηγική

Πρόκειται για μοναδική περίπτωση χώρας που έχει εισβάλει σε τέσσερα κράτη σήμερα (Κύπρος, Συρία, Ιράκ και Λιβύη) και απειλεί πέμπτο (Ελλάδα). Η εξωτερική πολιτική της Τουρκίας βασίζεται στην αντίληψη περί ζωτικού χώρου, την οποία υιοθέτησαν οι Ναζί. Δηλαδή, μια μεγάλη δύναμη χρειάζεται ζωτικό χώρο για να “αναπνεύσει”. Ποιοι εμποδίζουν την υλοποίηση του εν λόγω τουρκικού στρατηγικού σχεδιασμού; Πρωταρχικά δύο έθνη, οι Έλληνες και οι Κούρδοι.

Συνδυαζόμενη η θεωρία του ζωτικού χώρου με την μεγαλοϊδεατική νεοοθωμανική αντίληψη, παράγει τα συγκεκριμένα αποτελέσματα. Η ιδεολογική σχέση Νεοτούρκων και Κεμάλ με τη ναζιστική ιδεολογία και τον [θαυμασμό του Χίτλερ](#) για τον Κεμάλ αποκαλύπτεται λεπτομερώς στο βιβλίο του Βρετανού καθηγητή Δρ. Στέφεν Άιριγκ με τίτλο: “Ατατούρκ και Ναζί. Δάσκαλος και μαθητής στην εφαρμογή του ολοκληρωτισμού”.

Η τουρκική γεωστρατηγική εδράζεται σε δύο θεωρίες, μία εθνικιστική-αλυτρωτική και μία πολιτική-θρησκευτική. Αυτό συμβαίνει εδώ και δεκαετίες,

άλλοτε κεκαλυμμένα και άλλοτε –όπως την παρούσα περίοδο– έντονα και προκλητικά. Επιπρόσθετα, η τουρκική γεωστρατηγική διαμορφώθηκε και από δύο πρόσφατες θεωρίες: Μια νεόκοπη θεωρία που περιφρονεί έννοιες του διεθνούς δικαίου και μια που προτάσσει το νεοοθωμανικό μεγαλείο.

Συρία και “Εθνικός Όρκος”

Ο “Εθνικός Όρκος” (Misaak-i Milli ή Ahd-i Milli) αφορά την παρακαταθήκη του Κεμάλ, που ψηφίστηκε το 1920 στην Τουρκική Εθνοσυνέλευση στο Ερζερούμ. Τότε, και ενώ ο Ελληνικός Στρατός είχε απελευθερώσει την Σμύρνη και μια σειρά από άλλες περιοχές της δυτικής Μικράς Ασίας, ο Κεμάλ συγκάλεσε τους πολιτικούς ηγέτες της Ανατολίας και διοργάνωσε το Συνέδριο του Ερζερούμ και το Συνέδριο της Σεβάστειας.

Στα συνέδρια εκείνα, αφού εξασφάλισε και την υποστήριξη των ηγετών των φατριών των Κούρδων, αποφασίστηκαν οι βασικοί άξονες του “Εθνικού Όρκου”, που δόθηκε από την Τουρκική Εθνοσυνέλευση, σε μια συνεδρίαση που έγινε κεκλεισμένων των θυρών, στις 28 Ιανουαρίου 1920. Ο “Εθνικός Όρκος”, που αποτελείται από έξι άρθρα, ανακοινώθηκε στην κοινή γνώμη στις 17 Φεβρουαρίου και περιελάμβανε τους όρους της ειρηνευτικής συμφωνίας που ήταν διατεθειμένη να υπογράψει η Τουρκία.

Μάλιστα, για να γίνει αντιληπτό από όλους και να αποτελέσει την παρακαταθήκη του Κεμάλ και τον οδηγό για τους μελλοντικούς κυβερνήτες της Τουρκίας ήταν συνημμένα του “Εθνικού Όρκου” ο χάρτης με τις μελλοντικές διεκδικήσεις τις Τουρκίας. Σε αυτόν αναγράφονταν και αναφέρονταν όλες οι περιοχές που θα διεκδικούσε η Τουρκία. Δηλαδή, όπου υπάρχουν σήμερα τουρκικές διεκδικήσεις, στη Μοσούλη, στο Χαλέπι, στην Κύπρο, στα Δωδεκάνησα, στη Δυτική Θράκη κλπ.

Ο Ερντογάν έχει δηλώσει ουκ ολίγες φορές ότι η Τουρκία δεν είναι μόνο τα 82 εκατομμύρια των πολιτών της αλλά και τα εκατομμύρια των “αδελφών” της στην γύρω γεωγραφική περιοχή, αναφερόμενος στα “σύνορα της καρδιάς του: Το Χαλέπι (Συρία), τη Μοσούλη, το Κιρκούκ και το Αρμπίλ (Ιράκ), το Καραμπάχ (Αρμενία), το Μπατούμ (Γεωργία), τη Βάρνα (Βουλγαρία), τη μουσουλμανική Βοσνία, τα Σκόπια, την ελληνική Θράκη, τη Θεσσαλονίκη (γενέτειρα του Κεμάλ) και τα νησιά του ανατολικού Αιγαίου. Στην ουσία πρόκειται για τις περιοχές που αναφέρονται στον “Εθνικό Όρκο”.

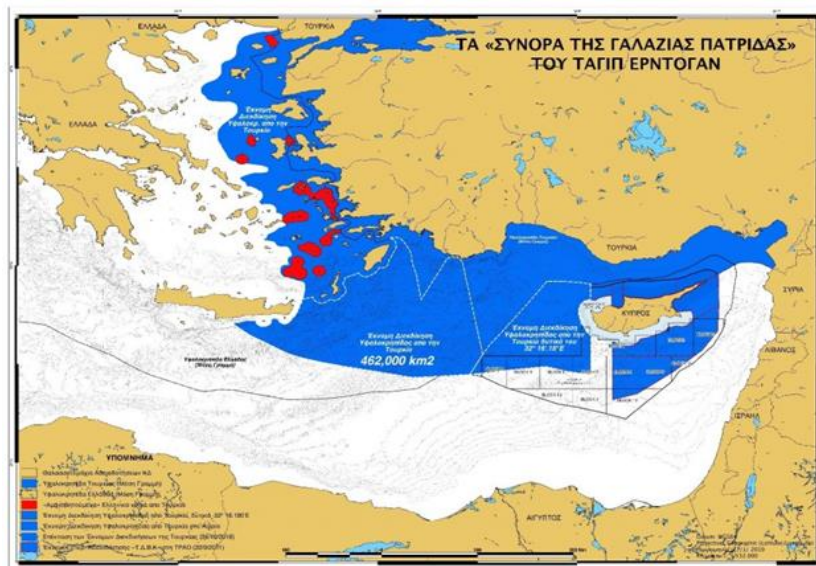
Με την ραγδαία προέλαση των ισλαμιστών στην Συρία, η Τουρκία ουσιαστικά πραγματοποίησε ένα μέρος του “Εθνικού Όρκου”, με την κατάληψη του Χαλεπίου μέσω πληρεξούσιων, κατάληψη που προηγήθηκε της πτώσης Άσαντ. Και μπορεί η Τουρκία να εμφανίζεται υποκριτικά να προασπίζεται την εδαφική ακεραιότητα της Συρίας, αλλά ο συγκυβερνήτης του Ερντογάν, Μπαχτσελί, δεν έκρυψε την χαρά που το Χαλέπι είναι πλέον «μουσουλμανικό και τουρκικό ως το κόκκαλο», όπως χαρακτηριστικά επεσήμανε. Ο δε ηγέτης των τζιχαντιστών Τζολάνι, που κατέλαβε και την Δαμασκό, χαρακτήρισε την νίκη των μαχητών του και «τουρκική νίκη».

“Εθνική Θέαση” και “Γαλάζια Πατρίδα”

Η “Εθνική Θέαση” (Milli Gorus) του Νετςμενττίν Ερμπακάν (ιστορικός ηγέτης του τουρκικού πολιτικού Ισλάμ και μέντορας του Ερντογάν) είναι το πλαίσιο των ιδεών του για μια ισχυρή Τουρκία, που παρουσίασε το 1975. Με αυτό το πρόγραμμα, ο Ερμπακάν εισήγαγε μια ιδεολογική πλατφόρμα.

Πρόκειται για ένα πλαίσιο αρχών και στόχων για ανέλιξη της Τουρκίας σε σημαντική χώρα του παγκόσμιου συστήματος. Σημαντικό στοιχείο στην “Εθνική Θέση” κατέχει το πολιτικό Ισλάμ. Έτσι, στην ουσία η “Εθνική Θέση” είχε στόχο την αναρρίχηση ενός ισλαμικού κόμματος στην εξουσία. Ο στόχος αυτός επετεύχθη όταν ο αγαπημένος του Ερμπακάν, ο “πρίγκηπας της Ιστανμπούλ” (Ερντογάν) κυριάρχησε στην Τουρκία.

Μέχρι πριν λίγα χρόνια η Τουρκία επεδίωκε την “γκριζοποίηση” ελληνικών νησίδων, που δεν αναφέρονταν ονομαστικά στη συνθήκη της Λωζάννης και τη διχοτόμηση του Αιγαίου στον 25ο μεσημβρινό. Τα τελευταία χρόνια προέκυψε και η “Γαλάζια Πατρίδα”. Η παράνομη –με βάση το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας– θεωρία της “Γαλάζιας Πατρίδας”, δημιουργός της οποίας είναι ο ναύαρχος Τζιχάτ Γιαϊτζί, είναι το όχημα που χρησιμοποιεί πλέον η Άγκυρα, προκειμένου να αμφισβητήσει τα δικαιώματα της Ελλάδας και της Κύπρου στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο. Αναφερόμαστε σε μια θαλάσσια έκταση περίπου 465.000 τετρ. χλμ.

Η όλη θεωρία στηρίζεται στη νομική αυθαιρεσία ότι τα νησιά δεν έχουν υφαλοκρηπίδα-ΑΟΖ. Έτσι, προέκυψε και το μνημόνιο Άγκυρας-Τρίπολης. Με την πτώση του Άσαντ, τα τουρκικά ΜΜΕ πλέον βοούν ότι είναι θέμα χρόνου να ακολουθήσει και μνημόνιο Άγκυρας-Δαμασκού για τις θαλάσσιες ζώνες, το οποίο δεν θα αμφισβητήσει μόνο τα ελληνικά κυριαρχικά δικαιώματα, αλλά και της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σχετικό μνημόνιο με την Δαμασκό ζήτησε

και ο Γιαϊτζί, ενώ με παρόμοιες συμφωνίες η Τουρκία έχει αποπειραθεί να δελεάσει άλλα κράτη της Μέσης Ανατολής, όπως [την Αίγυπτο](#). Στην ουσία έχουμε μια προσπάθεια της Τουρκίας να οικειοποιηθεί μεγάλες θαλάσσιες εκτάσεις, “επιχωματώνοντας” τες γεωπολιτικά.

Την ίδια στιγμή, τα τουρκικά ΜΜΕ αναφέρονται και στο ενεργειακό project ενός αγωγού φυσικού αερίου από το Κατάρ στην Τουρκία, μέσω Συρίας. Ένα project που εντάσσεται στην προσπάθεια της Τουρκίας να καταστεί εκείνη ενεργειακός κόμβος προς την Ευρώπη, παραγκωνίζοντας την Ελλάδα και την Κύπρο. Είναι το project που είχε απορρίψει ο Άσαντ που πρόκρινε το ρωσικό σχέδιο του “Ισλαμικού Αγωγού”, με αφετηρία την ιρανική πλευρά του κοιτάσματος South Pars/North Dome, που μέσω της Συρίας προγραμματιζόνταν να καταλήγει στις λιμενικές εγκαταστάσεις του Λιβάνου. Ακολούθησε η “Αραβική Άνοιξη” στην Συρία...

Το “Στρατηγικό Βάθος” του Νταβούτογλου

Η ολοκληρωμένη γεωστρατηγική αντίληψη της νεοοθωμανικής Τουρκίας αποκαλύπτεται, διαβάζοντας το βιβλίο του καθηγητή, πρώην υπουργού Εξωτερικών και πρωθυπουργού Αχμέτ Νταβούτογλου. Εκεί, αναλύεται η γεωπολιτική κατάσταση στο σύμπλοκο Βαλκάνια-Αιγαίο-Ανατολική Μεσόγειος. Διαβάζουμε: *«Μέσα σε αυτόν τον σχεδιασμό, το ζήτημα της Κύπρου, θα έλθει στο προσκήνιο με πιο ενεργό τρόπο»*.

Ξεκαθαρίζει την τουρκική πολιτική απέναντι σε Ελλάδα και Κύπρο, τονίζοντας ότι *«η Κύπρος πρέπει να βγει από την τουρκο-ελληνική εξίσωση»*. Και παρακάτω: *«Η Κύπρος γίνεται με αυξανόμενη ταχύτητα ένα ζήτημα Ευρασίας και Μέσης Ανατολής–Βαλκανίων»*. Και τότε δεν είχαν ανακαλυφθεί τα ενεργειακά αποθέματα νοτίως της Κύπρου, ούτε η Μεγαλόνησος είχε συγκροτήσει τις συμμαχίες που έχει τώρα...

Σε ό,τι αφορά την ισλαμοτουρκική πολιτική με τα βαλκανικά κράτη αναφέρει τα εξής: *«Μια αδυναμία της Τουρκίας που θα φανερωθεί στο θέμα της ασφάλειας και της προστασίας της τουρκικής κοινότητας στην Κύπρο, μπορεί να εξαπλωθεί σαν κύμα στην Δυτική Θράκη και την Βουλγαρία και ακόμη στο*

Αζερμπαϊτζάν και την Βοσνία». Μόνο από τα μικρά αυτά αποσπάσματα σκιαγραφείται η νεοοθωμανική στρατηγική.

Η Ελλάδα, ακολουθώντας πολιτική κατευνασμού, θεωρεί ότι θα ηρεμήσει το αδηφάγο “θηρίο”, χαϊδεύοντάς το κατά την φορά του πέλους. Αυτό, όμως, οδηγεί σταδιακά την πατρίδα στην παραχώρηση εθνικών δικαιωμάτων, χωρίς πόλεμο. Διατρέχουμε κίνδυνο αφανισμού ως έθνος αν συνδυαστεί η επιθετική πολιτική της Τουρκίας με την ελληνική πολιτική κατευνασμού, καθώς και με άλλους υπονομευτικούς για το έθνος παράγοντες.

Αναφερόμαστε φυσικά στην υπογεννητικότητα, τη μετανάστευση των καλύτερων και πολύ καλά εκπαιδευμένων νέων μας, καθώς και την ανεξέλεγκτη παράνομη μετανάστευση στην Ελλάδα μουσουλμάνων. Μόνη ελπίδα, η διαμόρφωση εθνικής στρατηγικής με κυρίαρχη την πολιτική αποτροπής, μαζί με ισχυρές συμμαχίες και κυρίως με ανάταξη του εθνικού δυναμικού. Και για να είμαστε σαφείς, αποτροπή σημαίνει ισχύς, με δεδομένη την πολιτική εφαρμογή της, αν απαιτηθεί για την προάσπιση των εθνικών συμφερόντων.

- ***Ο Ιωάννης Αθ. Μπαλιζώης είναι αντιστράτηγος (ε.α.), με μεταπτυχιακό M.Sc. στην Γεωπολιτική από το ΕΚΠΑ, πρόεδρος του Ελληνικού Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών (ΕΛΙΣΜΕ).***